

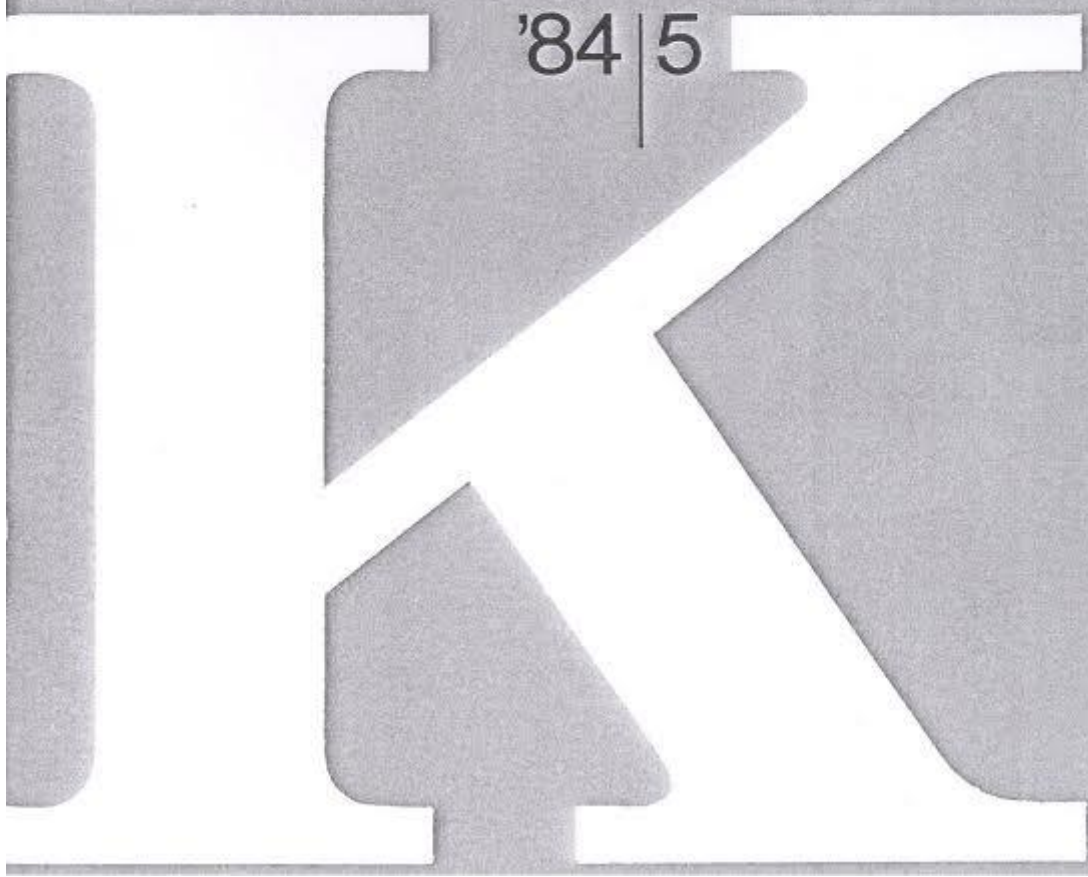
FINNISH
KONVITÄÄR
SOCIETY

Konviktäros

'84 | 5

Bemutatjuk a Tudományszervezési és Informatikai Intézetet

A hazai közigazgatás egyik jelensége, hogy az országos jellegű szakmai intézetek száma és miniszteriális háttérszerepe az utóbbi évtizedben gyors ütemben bővült. A kezdetben főleg kutató—fejlesztő, módszertani és számítástechnikai profillal létrehozott intézetek feladatai közé kerültek általában a minisztériumi irányítást szolgáló adatgyűjtő és -feldolgozó, koordinációs és szervező, döntéselőkészítő és elemző munkák, valamint olyan, újonnan keletkező tevékenység típusok (például ágazati számítógépes szolgáltatás, hosszú távú ágazati tervek, prognózisok kidolgozása, fejlesztési kísérletek gondozása stb.), amelyek az intézmények működését és a minisztérium munkáját egyaránt segítik, de feladatkörükbe nehezen illeszthetők. A Művelődési Minisztérium tizennégy háttérintézménye közül (amilyen például az Országos Pedagógiai Intézet, a Népművelési Intézet, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ, az Országos Oktatástechnikai Központ, a Magyar Színházi Intézet stb.) tizenkettő az elmúlt két évtizedben, ebből négy — köztük a Tudományszervezési és Informatikai Intézet — 1980—81-ben alakult. Az intézet nevét részben statisztikai kiadványai, részben a tárca számítástechnikai és kutatási—fejlesztési programjaiban játszott koordináló, szervező és szolgáltató funkciója révén egyre szélesebb körben ismerik. Bemutatását e lapban az indokolja, hogy tevékenysége számos ponton kapcsolódik a közgyűjtémények, tehát a könyvtárak munkájához is.

A Tudományszervezési és Informatikai Intézet jogelődei a Felsőoktatási Pedagógiai Kutatóközpont, majd az Egyetemi Számítóközpont. Ez utóbbi önálló részlegeként működött a tudományszervezési, a számítástechnikai, illetve a statisztikai osztály. Ezek magvát alkották az újonnan létesített intézetnek, melynek közvetlen felügyeletét a miniszter látja el. Egy-

re bővülő *feladatait* a létrehozásakor kiadott 103/1980. (MK 95) MM számú utasítás körvonalazta.

Sokféle feladat — szolgáltató szerepkör

Jelenleg az intézet feladata a Művelődési Minisztérium felügyelete alá tartozó intézményekben folyó tudományos kutatómunka, a környezetvédelmi, a számítástechnikai és az informatikai tevékenység koordinálása, szervezése és támogatása, azoknak a művelődési miniszter által meghatározott körben történő finanszírozása. Az innovációs folyamat egészének eredményesebbé tétele érdekében elősegíti a kutatási eredmények hasznosítását, valamint a nagy értékű számítógépek, gépek és műszerek jobb kihasználását. Feladata a minisztérium irányító munkájához szükséges információk gyűjtése, feldolgozása, a művelődési ágazattal kapcsolatos közgazdasági elemzések végzése, továbbá statisztikai tevékenység szervezése.

Ellátja a minisztériumi tudományos tanács, valamint a miniszter által meghatározott bizottságok és kiemelt kutatási feladatok titkársági teendőit is. Az intézet alapító levele szerint a Tudománypolitikai Bizottság titkárságának közvetlen felkérésére közreműködik a TPB titkára által meghatározott kutatásszervezési feladatok ellátásában. A minisztérium által jóváhagyott kutatási terv szerint önálló kutató és fejlesztő munkát is végez.

Az intézet igazgatója *Páris György* minisztériumi főtanácsos, igazgatóhelyettesei: *dr. Németh András* és *R. dr. Papp Ibolya* (gazdasági igazgatóhelyettes). Kilencven főnyi munkatársi gárdája öt szervezeti egységre tagolódik; közülük a titkárság és a gazdasági osztály főként

a belső intézeti adminisztrációval, az intézetre bízott pénzügyi keretek kezelésével foglalkozik. Ellátja továbbá a tárca intézményeiben dolgozók külföldi munkavállalásának ügyintézését, valamint a személyi számítógépeken alapuló új oktatási eljárások kidolgozására és forgalmazására több intézmény részvételével alakult TEACHSOFT Társaság működtetését.

A dr. László Tivadarné által vezetett közgazdasági főosztály feladatkörébe tartozik a Központi Statisztikai Hivatal által a tárca területén elrendelt rendszeres, illetve rendkívüli statisztikai adatgyűjtés, feldolgozás és adatszolgáltatás, oktatási és művelődési statisztikák közrebecsátása, kiadása; a tanácsi és a központi beruházási, illetve költségvetési tervek és beszámolók összesítése és értékelése; a tárcához tartozó intézmények személyi, anyagi és technikai ellátottságának vizsgálata; a pályakezdő szakemberek elhelyezkedési lehetőségeinek értékelése. A főosztály közgazdasági elemzésekkel és értékelésekkel segíti a tárca döntéshozók munkáját.

A számítástechnikai főosztály — amelynek vezetője Csánky Lajos — fő feladata az oktatási alágazat számítástechnikai fejlesztése, a számítástechnika oktatásának és az oktatási intézményekben működő számítástechnikai berendezések üzemeltetésének segítése; a tárca számítástechnikai koordinálási feladatainak ellátása; az MM képviselte hazai és nemzetközi számítástechnikai bizottságokban. A főosztály dolgozói korábban a területi oktatási számítóközpont-hálózat kialakításával, az elmúlt években pedig a közoktatási iskolaszámítógép-program előkészítésével és lebonyolításával, az automatizált műszaki tervezési rendszerek kutatásával és összehangolásával, bizonyos statisztikák számítógépes feldolgozásával, valamint a szoftver-technológia fejlesztését szolgáló tevékenységükkel sokat tettek a számítástechnikai kultúra hazai elterjesztéséért.

Az Ulrich Ferencné vezette kutatásszervezési főosztály látja el a legszélesebb körű tevékenységet az intézetben. Feladatai közül kiemelkedik a tárca intézményeinek kutató—fejlesztő tevékenységét segítő és koordináló munka s az ennek keretében kialakított állami megbízásos kutatási pályázati és gép—műszer beruházási pályázati, rendszer gondozása és működtetése. Nagyrészt a főosztály dolgozói készítik vagy közreműködésükkel készülnek azok a döntéshozók számára szolgáló előterjesztések, jelentések, amelyek az MM felügyelete alá tartozó felsők-

tatási, közgyűjteményi és egyéb intézmények kutatómunkájával, a kutatómunka ellátottságával, személyi, tárgyi és szervezeti környezetével kapcsolatosak.

A főosztály dolgozói mint intézményfelelősök rendszeres kapcsolatot tartanak fenn a Művelődési Minisztérium kutatóhelyeivel, intézményeivel; közreműködnek a tárca környezetvédelmi és a kutatásszervezéssel összefüggő nemzetközi feladatainak megoldásában, a tudományos diákkörök országos konferenciáinak szervezésében; a kormány Tudománypolitikai Bizottságának megbízásából a Központi Kutatási Alapból támogatott kutatások finanszírozásában és az országos kutatási főirányok programtanácsainak munkájában. Ellátják az MM tudományos tanácsának titkársági teendőit is, s e főosztály működteti az intézet mintegy háromezer kötetes kézikönyvtárát — ahová 155 hazai és külföldi folyóirat jár —, dokumentumtárát és a tárca kutatás-nyilvántartási rendszerét.

A Tudományszervezési és Informatikai Intézet szolgáltató—háttérintézményi funkciójából adódóan, a tanácsadó, közvetítő és koordináló szerep mellett távlati tervek kidolgozásával, fejlesztési programokkal és pályázati rendszerekkel, valamint kiadványokkal is segíti a minisztérium, illetve az intézmények munkáját. Az intézet sokrétű tevékenységéből következik, hogy dolgozóinak kétharmada felsőfokú végzettségű, s köztük szinte valamennyi tudományterület képviselői megtalálhatók: mérnökök, jogászok, bölcsészek, pedagógusok, számítástechnikusok, közgazdászok, természettudományi végzettségűek egyaránt dolgoznak itt.

Munkák, tervek, programok, kiadványok

A közelmúltban készítettük el az intézetben a felsőoktatási és közgyűjteményi kutatóbázis távlati fejlesztési koncepcióját tartalmazó — mellékleteivel együtt több mint 150 oldalas — előterjesztést, amelyet az MM tudományos tanácsa 1983 decemberében tárgyal meg. Ezt az év elején valamennyi érintett intézménynek megküldtük, s a vélemények figyelembevételével módosított anyagot terjesztjük a felsőbb tudományirányító fórumok elé. A számítástechnikai központi fejlesztési programból a Művelődési Minisztériumra háruló feladatok teljesítéséről, valamint az iskolai számítógép-

programról készített értékeléseket és a továbbfejlesztési javaslatokat összeállítottuk, s megkezdtuk a VII. ötéves tervidőszak számítástechnikai fejlesztési tervének kidolgozását, amelyben már a közgyűjtemények igényeit is figyelembe kívánjuk venni. Az oktatástervezési munkálatok keretében az oktatás tárgyi és személyi feltételeinek távlati tervezéséhez készítettünk értékelő elemzéseket.

Az intézet 1983-ban 112 darab ABC 80-as és 820+600 darab HT 1080 Z típusjelzésű iskolai számítógépet vásárolt és osztott szét a pedagógusképző intézmények és a középiskolák között, hogy ezek a gépek alapját képezzék a számítástechnika középfokú oktatásának, amelyet tanfolyamokkal és segédkönyvek kiadásával is segíteni kívánunk. A program ebben az évben folytatódik. Az *automatizált műszaki tervezés* (AMT) a számítástechnika legfontosabb mérnöki alkalmazása, melynek hazai elterjesztése — több felsőoktatási intézmény részvételével, a Művelődési Minisztérium, az Ipari Minisztérium, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság és az UNDP/UNIDO, azaz az ENSZ fejlesztési programja, illetve iparfejlesztési szervezete támogatásával — ugyancsak intézetünk munkatársainak közreműködésével és koordinálásával folyik. Ezen belül befejezték a CHEMISYS-programrendszer fejlesztését, melynek az oktatásban való elterjesztését szolgálja az a hét segédkönyv, amit 1984-ben jelentetnek meg. Megkezdtek a számítástechnika alkalmazását a statisztikában, melynek keretében készül a szakkönyvtárakról szóló statisztika is.

Elemzést és javaslatokat készítettünk a környezetvédelmi oktatásról, a kutatás + fejlesztés gazdasági feltételeiben bekövetkezett változásokról, a tudományos diákköri mozgalom továbbfejlesztéséről, valamint a Művelődési Minisztérium közgyűjteményi főosztályával együttműködve a közgyűjtemények kutatási — szervezési tevékenységéről, s az MM-intézmények részvételéről az országos kutatási — fejlesztési főirányokban és programokban. Bekapcsolódtunk a hazai oktatásgazdaságtani kutatásokba s elemző tanulmányt készítettünk a pedagógusok élet- és munkakörülményeiről; a szocialista országok és a hazai felsőoktatás jogi szabályozásáról, az alsó- és középfokú oktatás tárgyi feltételeinek fejlesztéséről stb. Részt veszünk az intézet tevékenységi körében működő KGST szakértői bizottságok munkájában. A minisztérium megbízásából magyar — NSZK-kerekasztal-konferenciát rendeztünk

az innováció társadalmi feltételeiről. Ennek anyagát kétnyelvű kiadványban is közrebocsátjuk. Az intézet a hazai tudományszervezésben úttörő szerepet vállalt az állami megbízásos kutatási pályázati rendszer kialakításával és működtetésével. Az első periódus (1978—1979) 230 témájának kutatási eredményeiről kétkötetes kiadványunk ad tájékoztatást. A jelenlegi időszakban (1981—1984) 320—330 — köztük 13 közgyűjteményi, illetve könyvtári — téma kutatása folyik, összesen mintegy 150 millió forint támogatással. Ebben az évben készítjük elő a következő periódus pályázatát. Hasonló módszerrel alakítottuk ki és működtetjük a TPB gép-műszer beruházási kereteinek felhasználására szolgáló pályázati rendszert is. 1983-ban a középiskolai számítógépes oktatás elősegítése érdekében folyamatos pályázatot hirdettünk meg a középfokú oktatásban használható számítógépes oktatási programok elkészítésére.

A művelődési miniszter megbízásából három új tárcaszintű kutatási — fejlesztési főirány célpályázat útján történő megindítását is előkészítettük. Az idei év egyik legfontosabb intézeti feladata a tárca intézményeiben felhalmozott kutatási eredmények gyakorlati felhasználásának és alkalmazásának elősegítése, szervezése.

Végezetül néhány mondatot intézetünk kiadványairól: A *statisztikai osztály* (vezetője: *Kurucz Dezső*) immár évtizedek óta rendszeresen és ingyen megküldi a megyei, jó néhány városi és felsőoktatási intézményi könyvtár számára állandó kiadványait, az alsó-, a közép- és a felsőoktatásról, valamint a művelődés különféle ágazatairól szóló statisztikákat, évente 12-félét, mintegy kétezer oldal terjedelemben. Időszakonként közreadott kiadványait (például a cigánytanulókról vagy a kollégiumokról és diákotthonokról szólót) csak azon könyvtáraknak küldi meg, amelyek külön jelzik, hogy igényt tartanak rájuk.

Csaknem két évtizede folyamatosan, évenként jelenik meg munkatársunk, *dr. Könyves Tóth Kálmán* összeállításában a *Középiskolák felvételi vizsgaeredményei a felsőoktatási intézményekben* című kiadvány, amelyet a megyei és a felsőoktatási intézményi könyvtárak és a kiadványokat igénylő könyvtárak ugyancsak megkapnak.

A számítástechnikai kultúra hazai terjesztését szolgálja az *Iskolaszámítógép* könyvsorozat, melynek első kötete *ABC 80 kezdőknek* címmel jelent meg, s megjelenés előtt áll a *HT*

1080 Z iskolaszámítógép programozása című kötet is. A *Tervezés és dokumentálás* című, 1982-ben indított sorozat első kötete a Jackson-féle programtervezési módszert ismerteti. A személyi számítógépes játékprogramokról szól *Marx Györgynek Játék a természetben* című, készülő kötete.

Gyakorlati okokból népszerű a Művelődési Minisztérium kutatóhelyeinek jegyzékét (nevéket, címüket, telefonszámukat és kutatási profiljukat) tartalmazó kiadványunk. Ez év elején jelent meg a *XVI. országos tudományos diákköri konferencia* kiemelkedő pályamunkáit tartalmazó könyv, valamint a hazai oktatásgaz-

daságtani kutatásokról (1951—1982) szóló kötet, *Szalay Lászlóné és Szép Zsófia* munkája.

Intézetünk közreműködésével és anyagi támogatásával készült az *Ötlet* című lap *Bitlet* melléklete, a *Számítástechnika* című havilap *Oktatás* rovata, és jelenik meg a *Mikromagazin*, az új számítástechnikai folyóirat.

A Tudományszervezési és Informatikai Intézet különféle egységei jelenleg a főváros három, egymástól viszonylag távol eső pontján működnek. Az intézet címe: *Budapest, XI., Egry József u. 1—9. 1111 Pf. 454.*

Bakos István

Kérdezz — felelek